Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 20 Studeni 2000 15:38

Transformacija samoupravnog u tržišni sustav izvršen je bez koncepcije i strategije razvoja. Tako danas imamo "hibridni" sustav što će reći: sterilan. Nije se reklo od kuda odista krećemo i gdje nam je cilj doći. Ovom pitanju se nije posvećivala nikakava pažnja. Rat, i ini problemi stalno su okupirali javnost, pa samim time i njezin stručni dio, do te mjere da je tržište postalo svaša i ništa. Pri tome se je gubila nacionalna subjektivnost i postajali smo objektom kapital odnosa. Činjenica je da 90% konsolidirane bilance poslovnih banaka kontroliraju stranci. U istom pravcu kreće i osiguravateljna industrija. Nadalje, da je najveća privatna banka i najveće privatno osiguranje pokazuje u kojem se smjeru internacionalizacija financijske industrije kreće. Jasno je da to nije moguće održati u dugom roku. Ovom svakako treba pridodati marginalnu ulogu tržišta kapitala koji je tek u funkciji kapital odnosa a nikako razvoja.

Kao što je poznato u osnovi imamo dva tržišna modela privređivanja i mnoge kombinaacije između ta dva modela. To je i razlog zašto se u Evropsku uniju postepeno i dugoročno uvode slična i/ili jedinsvena rješenja. Kada bi pojam tržišta bio jednoznačan u svim zemljama tržišnog modela privređivanja tada bi vođenje nacionalne ekonomske politike bilo nemoguće. Naime, svaka mjera ekonomske politike znači i izmjenu sustava za vrijeme djelovanja novo uvedenog instrumenta ekonomske politike. Ne postoje dva jednaka tržišta. Oni mogu biti sličini ali ne i isti.

Prvi je model poznat kao **anglosaski model**. Posebno je njegovoj popularizaciji pridonijela Margaret Thatcher i, potom, Roland Regan. Ekonomija ponude koja je potisnula keynsijanizam dio je monetarističke paradigme. Učinkovitost i kratkoročni učinci kriterij su svekolike učinkovitosti. "Na dugi rok svi smo mrtvi" kao što je to svojevremeno kazao J.M. Keynes. Ovo nikako ne znači da ne postoje ozbiljne razlike u okviru anglosaskog modela, već da su im približno isti temeljni principi.

Drugi model je zapravo "njemačko-japanski model" nazivan često i **rajnskim modelom** jer je "osmišljen" i dominira u Evropi. Zemljopisno ga je moguće uvjetno smjestiti uz rijeku Rajnu. Drugim rječima moguće je ustvrditi sa potrebitom opreznošću da je ovaj oblik tržišnog modela privređivanja u osnovi modalni tržišni model u Europskoj uniji. Ovaj model, socijalno odgovorniji, učinkovitost određuje u srednjem i dugom roku. Drugim riječima naglasak je na razvoju.

Kako nije bit ovog napisa vršiti komparativnu analizu to ću samo ukratko reći značajke ovog drugog modela imajući u vidu Hrvatsku danas i sutra.

Ovaj model naizvaju i korporativnim modelom jer postoji uska međuovisnost države i businessa. Nadalje, za ovaj model bankarski je sustav od presudnog značaja što nije slučaj u anglosaskom modelu gdje je centralno mjesto dato burzama. Poslovne banke su vlasnički povezane u interakciji sa svojom privrednom strukturom i kao takve čine svojevrsnu cjelinu. Prema tome, rajnski model pretpostavlja mrežu institucija različitih djelatnosti uključivo i poslovno bankarstvo, odnosno osiguranje. Jednako je i u Japanu gdje je trgovina i poslovna banka okosnica velikih poslovnih carstava poznatih pod nazivom Micuji, Mitsubishi, Toyota itd.

Hrvatskoj je očito budućnost tražiti u rajnskom modelu jer može zadovoljiti socijalnu komponentu primjereno srednjeevropskom kulturnom naslijeđu. Ono što je jednako važno jest činjenica da su kupci obiteljskog srebra, na sreću, prvenstveno iz područja rajnskog modela.

Jednako je i sa vlasništvom bankarskog sustava. Hrvatska mora slijediti taj obrazac ukoliko želi osigurati kakvu takvu nezavisnost.

Drugim rječima valja istaći da je tržišni model privređivanja izveden iz Koncepcije i strategije razvoja odnosne zemlje (u našem slučaju Hrvatske).

Rajnski model pokazuje da je plan osnovno sredstvo i instrument ekonomske politike putem kojeg se ostvaruju postavljeni ciljevi. Isprepletenost porcesa reprodukcije i korporativna država mogu biti učinkoviti tek ukoliko postoji nacionalni subjektivitet; tek taj i takav subjektivitet može biti element globalizacije odnosne nacionalne ekonomije.

Troškovi su uvijek i svuda u tržišnoj privredi ozbiljan problem bez obzira da li se radi o pojedincu ili državi. **Kada je u pitanju mala država karakteristika Hrvatske tada su troškovi prava mora bez obzira da li se radi o pojedincu ili državi u cjelini.**